

УДК 81'38 : 81'373.7

П 20

Ірина ПАТЕН

СТИЛІСТИЧНА МАРКОВАНІСТЬ ФРАЗЕМ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ РУХУ НА МАТЕРІАЛІ СЛОВ'ЯНСЬКИХ І ГЕРМАНСЬКОЇ МОВ

У статті виокремлено й досліджено функціонально-стилістичні типи фразем у межах фразеотематичного поля зі значенням руху, зокрема нейтральні, розмовні, книжні та просторічні; з'ясовано особливості формування, розвитку, функціонування їх у різних соціальних сферах, а також належність до певного стилю; визначено джерела, прагматичні особливості їхнього виникнення у кожній із зіставлявальних мов. Доведено, що функціонально-стилістична диференціація фразеологізмів зі значенням пересування зумовлена сферами їхнього виникнення.

Ключові слова: *категорія руху, фразема, стилістична маркованість, фразеотематичне поле, фразеотематична група, лінгвокультурологічний аспект, функціонально-стилістичний тип, соціальна сфера.*

Постановка проблеми. Рух – це філософська категорія й загальнонаукове поняття, одне з найважливіших у різноманітних філософських теоріях буття (онтології), науках про природу, суспільство та мислення, їх уявленнях про активність/пасивність, змінюваність/нерухомість, спокій тощо. Для нашого дослідження релевантним є визначення руху як етнокультурно маркованої вербалізованої одиниці розумової діяльності людини, що пов'язана з колективними знаннями й досвідом і має універсальні та національно-забарвлені ознаки.

Фраземи з компонентом-дієсловом руху неодноразово були об'єктом лінгвістичного аналізу, зокрема досліджувались їх структурні та семантичні властивості, закономірності формування семантичної

структури фразеологічного знака, встановлення статусу слова-компонента у складі фрази, виявлення семантичних змін дієслова руху в процесі фразеологізації, диференціація сем різних типів у складі фразеологічного значення [3, 17].

Виконуючи функції культурних знаків, фрази відображають свідомість етносу. Світосприйняття, світорозуміння в кожного народу національно специфічні, кожна мова має свій спосіб кодування навколишнього середовища. Фразеологізми є своєрідними семіотичними кодами, що дають змогу проникнути в історію, культуру, менталітет нації. Актуальність їх дослідження зумовлена тим, що розвиток антропоцентричної парадигми уможливив розгляд функціонування фразем у лінгвокультурологічному аспекті, що сприяє встановленню національної специфіки уявлень українського, російського, польського й англійського етносів про таку універсальну категорію буття, як рух.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Опису категорії руху в лінгвістиці приділялась значна увага як в синхронному, так і в діахронному аспектах (А. Вежбицька, В. Гак, А. Залізняк, О. Кубрякова, М. Нікітін, В. Топоров, Ch. Fillmore, G. Miller, R. Jackendoff, G. Lakoff, R. Langacker, L. Talmy та ін.). Рух, зокрема, досліджувався в ономасіологічному аспекті (В. Гак), когнітивній лінгвістиці (Е. Голубкова; R. Langacker; L. Talmy), теорії функціональної граматики (В. Гак). Мовознавці розв'язували як загальні завдання – будовання схем, полів, фреймів для опису концепту руху, так і конкретні – вираження семантики напрямку руху (Ф. Рожанский; А. Смирницький), розгляд когнітивних структур окремих дієслів (А. Кошелєв).

Проблемі класифікації фразем, характеристиці їх семантико-стилістичних властивостей присвячені праці Л. Авксентьєва, Г. Їжакевич, Б. Ларіна, Н. Москаленко, В. Ужченка, Я. Януш та ін. Із огляду на те, що науковці пропонують різні методи й аспекти стилістичного дослідження стійких словосполучень, у мовознавстві наявні різні класифікації фразеологізмів. Так, М. Шанський виділяє чотири основні фразеологічні стильові групи: 1) міжстильові звороти; 2) звороти розмовно-побутового характеру; 3) книжного характеру; 4) архаїзми та історизми [10, 183 – 200]. Л. Авксентьєв розрізняє дві групи фразеологізмів: 1) загальноновживану народну, що включає розмовно-побутову та фольклорну, зокрема народнописенну;

2) книжну, характер і стилістичні функції якої змінюються залежно від специфіки стилю [1, 52]. В. Ужченко виокремлює такі основні функціонально-стильові розряди фразеологізмів: розмовні, просторічні, фольклорні й книжні [6, 246]. Через це у фразеологічній практиці ті самі фразеологізми кваліфікуються по-різному. У низці словників і довідників не розрізняються розмовно-літературні і нейтральні, розмовні та власне просторічні, а розмежовуються лише “безперечні” фразеологічні одиниці, тобто з явним домінуванням певної стильової конотації. Винятком можна вважати “Фразеологический словарь русского литературного языка” О. Федорова [V], який вирізняється емотивно-стилістичною маркованістю всіх наведених у ньому стійких словесних комплексів.

Аналіз спеціальної літератури з цієї проблеми дає підстави ствердити, що система функціонально-стилістичних кваліфікаторів, розроблена І. Федосовим, найбільш повна й аргументована [7]. Її ми й будемо брати до уваги, диференціюючи у стилістичному плані досліджуваний нами фразеологічний матеріал.

Мета статті – виокремити соціальні та функціонально-стилістичні типи фразем зі значенням руху (нейтральні, розмовні, просторічні, книжні та ін.), визначити джерела, прагматичні особливості їх виникнення у кожній із зіставлювальних мов зокрема.

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

– виявити групи фразеологізмів у межах фразеотематичного поля зі значенням руху за соціальною ознакою: фразеологія просторічна, жаргонна, професійна, діалектна, книжна;

– дослідити специфіку використання фразем зі значенням руху з погляду їх семантико-стилістичного навантаження й особливості їх функціонування;

– з’ясувати особливості формування, розвитку та функціонування фразем із значенням руху в різних соціальних сферах, а також належність їх до певного стилю.

Серед фразеологізмів із значенням пересування **стилістично нейтральні**, або міжстилеві, усталені звороти посідають незначне місце. Згідно зі структурно-семантичною класифікацією, це фраземи типу *йти / ступати нога в ногу // идти нога в ногу; їхати на червоне світло // ехать на красный свет* і фразеологізовані сполучення, котрі баланують між вільними та стійкими з невеликою перевагою в бік останніх (*летіти літаком // лететь самолетом; плисти на*

пароплаві // плить на парохде; їхати своєю машиною // ехать на своей машине; їхати маршруткою // ехать на маршрутке). Усі вони виконують ідентифікаційну функцію і є, отже, складними знаками ототожнювальної номінації.

У складі аналізованої фразеотематичної групи міжстильові фразеологізми виконують функцію конкретизації, уточнення, констатації основної інформації – переміщення у просторі. Так, фразеологізми *іти / ступати крок у крок* – “невідступно, на близькій віддалі” [VIII, 401] й *слід у слід* – “вслід за ким-небудь, чим-небудь, не відстаючи від когось, чогось” // *в один след; след (слідом) в след* – “один за одним, ставлячи ногу туди, куди ставав той, хто йшов попереду” [II, 160, 230] уточнюють характер пересування, а стійкі звороти *їхати на таксі // ехать на такси; іти пішки // идти пешком* конкретизують спосіб пересування й одночасно констатують сам його факт. Останнє позначено й самим структурно-граматичним типом фраземи – переважно дієслівно-субстантивним (двокомпонентним або багатокомпонентним), причому деякі з них, зокрема у російській і українській мовах, мають два формально виражених варіанти – небінарний і бінарний.

Більшість зіставлювальних нами одиниць має образну основу, тобто відображає процес пересування у просторі в алегоричних візуально-чуттєвих уявленнях. Певне фразеологічне значення передається через образ або символ. Цим зумовлені й їхні функції: зображувально-виражальна й оцінювально-характерологічна, пор.: укр.: *бігти з усіх сил / що є духу*; рос.: *бежать изо всех сил; только пятки сверкают*; польськ.: *biec ile sił w nogach; со кої wyskoczy*; англ.: *a be on the lam* – “бігти стрімголов, щодуху”; *burn the earth* (“палити землю” – “гнати, їхати дуже швидко”); *sod off* (за класифікацією М. Алефіренко фразеологічна унікалія зі значенням “образливого способу прогнати когось”).

Цікаві фразеологізми, які через дію екстралінгвальних чинників передбачають певні засоби і способи пересування, зафіксовано в англійській мові. Так як Британські острови оточені морем, то просторові топонімічні уявлення їх населення про далеку дорогу історично закодувалося у таких фраземах: *over there* “за океаном, в Європі” [I, 737]; *over the sea* “за кордоном, в Америці” [I, 737]; *beyond the sea, beyond seas* “за

межами, в Америці” [I, 132]. Звернімо увагу на особливість цих фразеологічних одиниць – у своїй структурі вони мають так звані транслокатив – *more*, хоча й не згадується, що рухаються саме морем, а також не вказується на засіб руху, який виражений опосередковано, через транслокатив – море [5, 49].

Джерелом характерологічних фразеологізмів є передусім народне розмовно-побутове та соціально-професійне мовлення, що автоматично відносить їх до сукупності мовних засобів функціонального розмовного стилю. Згідно з А. Федосовим, **розмовна** фразеологія характеризується цілою низкою ознак, якими вона відрізняється від інших пластів мовлення [7]. Досліджуваний фразеологічний матеріал свідчить, що до цих ознак належить:

– наявність у складі фразеологізмів зниженого, стилістично навантаженого розмовного слова чи слів з розмовним значенням – *товкти болото; бігти не своїми ногами // метаться из угла в угол // swoim pędem (walić); iść z kąta w kąt // a step backwards* – “крок назад”; *to have the legs of one* – “обігнати, випередити, мати більшу швидкість”;

– наявність у компонентному складі фрази професійного слова з переносним, зниженим значенням: *натискати на усі педали* (з мови автоводіїв); *крутити педали* (з мови велосипедистів) // *на всех парусах* (з мови моряків); *идти / ходить от бедра* (з лексики постановників дефіле і хореографів модельного бізнесу) // *bieg na miejscu* (специфічний рух, характерний для пересування, але з нульовим переміщенням у просторі – з мови спортсменів) // *make good time (спорт. “показати гарний результат”); full steam ahead (мор. “повний вперед”)*;

– застарілих слів (нейтральних, розмовних, просторічних), або слів із застарілим розмовним значенням, які стилістично знижують фразеологізми, відповідаючи загальному стилістичному значенню цього пласта фразеологізмів: *повертати голоблі // ехать на перекладных* – “на одних и тех же лошадах, не меняя их, ехать, путешествовать” [VI, 142] // *chodzić na saksy* – “у довоєнні часи (до другої світової війни) подорож до Німеччини в пошуках заробітків” [IX] // *ride and tie* – “поперемінно їхати верхи і йти пішки” (про двох чи трьох подорожніх, які почергово їдуть верхи на коні; проїхавши певну відстань, вершник прив’язує коня і чекає тих, хто йде пішки); *like a lamplighter* – у цьому

випадку вислів *lamplighter* пов'язується зі зниклою професією ліхтарника (людини, яка запалювала міські вуличні ліхтарі);

– наявність соматичних слів у складі фразеологізмів, тобто слів, які позначають частину тіла людини або рідше тварини, пор.: *брати ноги на плечі; куди очі бачать; наступати на хвоста комусь // бежать сломя голову; во все лопатки // lecieć na złamanie karku; pokazać plecy; ruszyć z kopyta // before one`s nose* – “куди очі дивляться”, *toe and heel* – “дуже швидко, старанно просуватися вперед”; *give her head* – “дати повний хід, гнати щодуху”;

– наявність компонентів, які є назвами тварин, що символізують те чи те фразеологічне значення, пор.: укр.: як очманіла кішка (*бігати*); звивається, як пес в сливах; рос.: как корова на льду; извиваться вьюном / ужом; польськ.: *iść zółwin krokiet; wlec się jak ślimak; co koń wyskoczy*; англ.: *to run around like scalded cat; like a bat out of hell*.

Невелику групу становлять фразеологізми з яскраво вираженим негативним ставленням до предмета мовлення й дії, яку вони виконують. Негативна конотація зумовлена уявленням індивідуума, що пересування у просторі може здійснюватися за допомогою потойбічних надприродних сил, які несуть зло: *чорт приніс (у такий час) // бежать как черт от ладана // лихо kogoś nadało (przyniosło)*. Наявність компонентів-вульгаризмів, лайливих слів у складі фразеологізму стилістично маркує весь усталений вираз, відносячи його до сфери **просторічної** фразеології. Відзначаючи їх різку стилістичну зниженість, усі фразеологи беззастережно окреслюють такі фразеологічні одиниці як просторічні, проте розподіляють їх за стилістичною шкалою порізноmu: одні сприймають їх як різновид розмовної фразеології (Ф. Гужва, А. Іванова), або як нижній пласт розмовного літературного мовлення (Ю. Бельчіков, М. Олексієнко), інші (І. Федосов, Н. Фоміна, М. Бакіна, О. Пономарів) – як самостійний стилістичний пласт фразеології.

Серед просторічних фразеологізмів цієї тематичної групи виділяють чотири семантичні розряди: 1) рух у напрямку до об'єкта – укр.: *біс заніс*; рос.: *черт принес (несет) кого*; польськ.: *chodzić tam, gdzie diabeł mówi dobranoc*; 2) рух у напрямку від об'єкта, іноді пов'язаний зі зміною стану предмета

мови (як і в попередній групі об'єкт може залишатися поза контекстом вислову) – укр.: *біс (чорт, дідько) забрав (когось); як чорт від ладану тікати*; рос.: *леший унес; бежать как черт от ладана* польськ.: *lichu poniosło; cholera poniosła kogoś*; 3) раптове зникнення кого-небудь (або побажання зникнення) – укр.: *біс злизав; дідько забрав (узяв)*; польськ.: *wynosić się do diadła; niech kogoś diabli porwą (wezma)*; 4) пересування в просторі у вказаному напрямку, пов'язане з бажанням позбутися когось – укр.: *іди (собі) до біса / до дідька (лисого); іди під три чорти*; рос.: *иди к черту / ко всем чертям / к черту на рога; катись ко всем чертям*; польськ.: *idź do diabła; spadaj do diabła*; англ.: *go to hell; go to the devil*. Вищезгадані фразеологічні одиниці виконують зображувально-виражальну функцію (1 – 3 семантичні розряди) та функцію впливу (4 семантичний розряд).

Пласт *книжних* фразеологізмів із семантикою пересування в кількісному відношенні не є домінуючим. Вони, як зазначає Т. Цимбалюк-Скопенко, “відрізняються від усіх інших фразеологічних одиниць підвищеною експресивно-стилістичною характеристикою. Їм властивий відтінок урочистості, поетичності” [9, 85]. Ці фразеологізми вживають переважно у белетристиці, науковому і публіцистичному стилях. Деякі з них мають у своєму складі слова-компоненти з підвищеною літературністю (за термінологією І. Федосова). Наприклад, *выводити / вывести на орбіту; відірватися від орбіти; піти на другий виток // запустить на орбіту; выводит на орбіту; сходит с орбиты; пойти на второй круг* тощо з вихідним значенням “рух по колу”, елемент якого зберігається і за розширеного переносного вживання. Так, усталений вислів *выводити на орбіту (своєї) слави* – “ставати відомим” – містить семи “замкнене коло, циклічне “пересування” певних уявлень чи сформованих стереотипів про когось”, “рух цих уявлень чи сформованих стереотипів навколо суб'єкта як їх носія” [6, 268 – 269].

У сфері досліджуваної тематичної групи *народно-розмовна* фразеологія є найбільш значним функціонально-стилістичним пластом, який майже вдвічі перевищує книжний і нейтральний. Причому таке співвідношення спостерігається не тільки в українській, російській (особливо) і польській мовах, але й і в англійській. Саме народно-розмовна фразеологія

визначає національну специфіку кожного етносу, що зумовлено національною своєрідністю бачення світу, особливостями відповідності концептуального компонента та вербального як класифікатора та інтерпретатора першого, а також тим, що мовне сприймання може мати вплив на розуміння навколишнього світу. У кожній із розглянутих фразеологічних систем народно-розмовна фразеологія є генетично вихідною.

Характерною рисою народно-розмовної фразеології є експресивно-образна функція, незважаючи на збіг у цілому ряді випадків образної основи, яка формує фразеологізми з квантативними значеннями способу і характеру руху, наприклад: *на батьківських // на своїх двох // na własnych nogach // by the shoe leather express*.

Стилістичне розшарування мови, як зазначає О. Хроленко, зумовлено ускладненням суспільних стосунків, розвитком державності [8, 53]. Крім цієї особливої форми соціальної диференціації мови (фразеологічних засобів мови), становить безперечний інтерес професійно-жаргонна та територіальна диференціація усталених мовних одиниць.

Власне **професійна** фразеологія займає помітне місце у широкому колі фразеологізмів із семантикою пересування. Так, скажімо, у досліджуваних східнослов'янських мовах виділяємо такі професіоналізми: *робити мертву петлю; увійти у штопор; гонки по вертикалі // держать шаг; ийти на посадку; крутить сальто*. Наявність аналогічних фразеологізмів-професіоналізмів фіксуємо й у польській мові: *uderzać z buta* (з мови військових); *amputować się skąd* (початково – з мови медичних працівників); а також і в англійській: *rise like a rocket* – “злетіти як ракета”; *stretch one's legs retch one's legs (сноpm.)* – “розім'яти ноги”; *go to the wall* – “зійти зі сцени”. Низку образно-характерологічних засобів, що вживаються для найменування дії “летіти”, доповнюють *beetle away, about, across, over, up to*. Їх спільний дієслівний компонент, утворений шляхом конверсії від субстантивної лексеми *a beetle* – “жук”, забезпечує їм асоціативну образність – “переміщуватися, летіти так, як летить жук”. У порівнянні з сигніфікатом нейтрально-називного синоніма *to fly*, фразеокомпонент *to beetle* уміщує додаткові семантичні елементи: “летіти прямо до...”, окрім того, з метою уточнення

способу руху, використовуються типові приєднанні фразеологічні компоненти *about, across* та ін. [2, 152].

У семантиці фразеологізмів-професіоналізмів, як і в більшості креативних сполучень, містяться потенційно семи прагматичної оцінки, узагальнення й типізації, це визначає можливість виходу їх за межі вузькопрофесійних рамок та переходу в розряд загальноповсякденних емотивних стереотипів, “які підсумовують емпіричні знання етносу й входять до так званої образно-мовної картини світу” [4, 6]. До професійної відносять *жаргонну* й *аргоїчну* фразеологію як різновиди соціальної диференціації мови: *робити ноги // делать ноги; дати винта / винта нарезати* – “тікати, вчасно втекти, щоб не бути спійманим” [III, 24 – 44] // *bij w dziurę* – “йди геть”; *spadać na kwadrat* – “йти додому”.

Економічний, політичний, культурний, географічний раціоналізм, тобто обласна обмеженість, – основна причина виникнення *діалектної фразеології* та діалектів загалом [8, 52]. Цікаві українські діалектні фразеологізми зі значенням руху знаходимо у М. Номиса: *шибається, як чорт по пеклі* [IV, 3137]; *як на шрубках ходити* [IV, 5762]; *біга як опарений* [IV, 10067]. У російській мові становить інтерес сибірська діалектна фразеологія, зокрема фразеологізми зі значенням “швидко ходити” – *смазывать лапы; погнать галопом; дати стрекала*.

Характер образності наведених фразеологізмів-діалектизмів корелює як із регіональним концептом руху та способами пересування, так і з загальнонародним та загальнолюдським, що сприяє переходу окремих фразем з територіально обмеженої сфери до територіально необмеженої, тобто сприяє функціонуванню їх як загальноповсякденних усталених одиниць. Яскрава образність, експресивність роблять фразеологізми-діалектизми одним із джерел поповнення народно-розмовної фразеології, хоча й не таким активним, як сфера власне професійної фразеології.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Як свідчить аналіз досліджуваного матеріалу, фразеологічна група зі значенням руху різноманітна у функціонально-стилістичному, структурно-семантичному, дериваційному, соціально-диференційному та прагматичному плані. Функціонально-стилістична диференціація фразеологізмів зі значенням пересування значною мірою зумовлена сферами їхнього виникнення (побут, господарська,

суспільно-політична, виробничо-технічна й релігійно-культова діяльність, сфери масової інформації та художньої літератури), а також закономірностями вживання їх у мовленні й пов'язана з переломленням концепту руху в слов'янських і германському (зокрема англійському) лексиконах.

Головними джерелами формування фразеологізмів зазначеної тематичної групи в зіставлювальних мовних системах є: народне розмовно-побутове (якому належить першість і яке відрізняється найбільшою креативністю), просторіччя, розмовно-професійне, книжково-літературне мовлення. Частина стійких словесних комплексів цієї категорії сформувалася у межах вузьких (тобто обмеженого вживання) соціолектів, серед яких найбільш активним є жаргонні (професійні або соціальні) стійкі вислови.

Окремого ґрунтовного дослідження потребує проблема розкриття зображувальної функції стилістично маркованих фразем із значенням руху.

Джерела і література

I. Англо-український фразеологічний словник / упор. К. Баранцев. – Вид. 3-ге [стер.]. – К. : Тов. “Знання”, КОО, 2006. – 1056 с.

II. Олійник І.С. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний тлумачний словник / І.С. Олійник, М.К. Сидоренко. – К. : Радянська школа, 1991. – 400 с.

III. Словарь блатного жаргона в СССР / сост. В. Махов. – Х. : Фирма “Божена”, 1991. – 152 с.

IV. Українські приказки, прислів'я і таке інше. Збірники О.В. Марковича та ін. / уклад М. Номис, упоряд., приміт. і вступ. ст. М.М. Пазяка. – К. : Либідь, 1993. – 768 с.

V. Фразеологический словарь русского литературного языка / сост. А.И. Федоров. – М. : ООО Фирма “Издательство АСТ”, 2001. – 720 с.

VI. Фразеологический словарь русского языка / под ред. А.И. Молоткова. – Изд. 2-е (стереот.). – М. : Сов. энциклопедия, 1968. – 543 с.

VII. Фразеологічний словник української мови / уклад. В.М. Білоноженко, В.О. Винник та ін. – К. : Наукова думка, 1993. – Т. 1. – 528 с.

VIII. Фразеологічний словник української мови / уклад. В.М. Білоноженко, В.О. Винник та ін. – К. : Наукова думка, 1993. – Т. 2. – 980 с.

IX. Słownik języka polskiego / pod red. W. Doroszewskiego. – Warszawa : Przedruk elektroniczny : Wydanie naukowe PWN. – 1997. – 1035 s.

1. Авксентьев Л. Сучасна українська мова. Фразеологія / Леонід Григорович Авксентьев. – Х. : Вища школа. Вид-во при ХДУ, 1988. – 134 с.
2. Бакай Б.Я. Формування фразеології в переломні моменти історії народів Європи (на матеріалі української, російської, англійської, німецької, французької мов у періоди першої та другої світових воєн) : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.15 “Загальне мовознавство” / Богдана Ярославівна Бакай. – Дрогобич, 2000. – 228 с.
3. Иванова Е.Е. Структурно-семантические свойства фразеологизмов с компонентом-глаголом движения : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / Е.Е. Иванова. – Курган, 1991. – 17 с.
4. Ляшенко Н.С. Внутрішня форма фразеологічних одиниць: онтологічний і культурологічний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова”, 10.02.02 “Російська мова” / Наталія Сергіївна Ляшенко. – К., 1997. – 24 с.
5. Пальчевська О.С. Концепт *шлях* в англійській, французькій та українській мовах: лінгвокогнітивний та етнолінгвістичний ракурси : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.15 “Загальне мовознавство” / Олександра Святославівна Пальчевська. – Донецьк : Донецький нац. університет, 2006. – 226 с. + 71 арк. додаток.
6. Ужченко В.Д., Ужченко Д.В. Фразеологія сучасної української мови : навч. посіб. / Віктор Дмитрович Ужченко, Дмитро Вікторович Ужченко. – К. : Знання, 2007. – 494 с.
7. Федосов И.А. Функционально-стилистическая дифференциация русской фразеологии / Иван Андреевич Федосов. – Ростов н/Д. : Ростовск. гос. ун-т, 1977. – 211 с.
8. Хроленко А.Т. Общее языкознание (Руководство к самостоятельной работе над курсом) : учеб. пособ. / Александр Тимофеевич Хроленко. – М. : Просвещение, 1981. – 95 с.
9. Цимбалюк-Скопенко Т.В. Мова перекладу Миколи Лукаша : Фразеологія роману Мігеля де Сервантеса Саведри “Дон Кіхот” / За ред. Л.О. Пустовіт / Тетяна Василівна Цимбалюк-Скопенко. – К. : Довіра, 1996. – 238 с.
10. Шанський Н.М. Фразеологія сучасного російського мови / Николай Максимович Шанский. – М. : Высшая школа, 1969. – 232 с.

Патен Ирина. Стилистическая маркированность фразем со значением движения на материале славянских и германского языков. В статье выделены и исследованы функционально-стилинические типы фразем в пределах фразеотематического поля со значением движения, в частности нейтральные, разговорные, книжные и просторечные; выяснены

особенности формирования, развития и функционирования их в различных социальных сферах, а также принадлежность к определенному стилю; определены источники и прагматические особенности их возникновения в каждом из сопоставляемых языков; доказано, что функционально-стилистическая дифференциация фразеологизмов со значением передвижения обусловлена сферами их возникновения.

Ключевые слова: категория движения, фразема, стилистическая маркированность, фразеотематическое поле, фразеотематическая группа, лингвокультурологический аспект, функционально-стилистический тип, социальная сфера.

Paten Iryna. Stylistically marked phrasemes with the meaning of movement on the material of the Slavic and Germanic languages. The article singles out and investigates the functional and stylistic types of phrasemes in the phrase-thematic field with the meaning of movement, including neutral and colloquial, literary and vernacular. The peculiarities of their formation, development and functioning in various social spheres, as well as belonging to a certain style have been found out; the sources and pragmatic features of their occurrence in each investigated languages have been defined. It has been proved that the functional and stylistic differentiation of phraseological units with the meaning of movement is caused by the areas of their origin.

Key words: category of movement, phraseme, stylistic marking, phrase-thematic field, phrase-thematic group, linguocultural aspect, functional and stylistic type, social sphere.